

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління
та державної служби
Кафедра публічної політики
Інститут досліджень безпеки Європейського Союзу (Франція)
Гранадський університет (Іспанія)
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)
Університет імені Неджметтіна Ербакана (Туреччина)
Державний університет в Гуарапуаві (Бразилія)

Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

20–21 травня 2022 року

Харків
2022

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Балацинова А. Д. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Васильєва С. О. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кін О. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Собченко Т. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Цапко А. М. – канд. пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол №7 від 20.07.2022 року)*

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20–21 травня 2022 р.) / за ред. Боярської-Хоменко А. В., Попової О. В. ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 498 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти з питань методології, історичного та компаративного дискурсу розвитку педагогічної науки; організаційних, дидактичних і методичних засад реалізації дистанційного та змішаного навчання; педагогічних засад інклюзивної освіти; інновацій в освіті; розвитку загальної і вищої освіти; освіти дорослих; цифрових трансформацій в публічному управлінні та адмініструванні.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, здобувачам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Танько Т. П., Тарарак Н. Г.	63
Особливості виховання дітей дошкільного віку у Великій Британії та США (ретроспективний аналіз)	
Тарарак М. Ю., Тарарак О. В.	66
Визначення поняття «толерантність» у зарубіжній психолого-педагогічній науці	
Штефан Л. А., Кузнецова О. Ю., Фазан В. В.	70
Особливості розвитку системи освіти в Україні в 20–30-ті рр. ХХ століття	
Бао Чен	73
Моделі навчання здобувачів спеціальності «арт-менеджмент» у закладах вищої освіти країн Європи, США та КНР	
Ван Ічжи	77
До проблеми взаємопов'язаності вимог до музичного виховання школярів та підготовки вчителів музичного мистецтва у КНР	
Ван Янь	80
Використання Пекінської опери у формуванні музичної культури китайської молоді	
Го Сінхуа	84
До питання історичного становлення диригентської освіти у КНР	
Дзін Лань	87
Організаційна культура університету Цінхуа та його ціннісні пріоритети	
Ду Цзінсюй, Го Цзяфей	91
Про розвиток підприємницьких здібностей студентів китайського коледжу	
Лі Янь	94
Ініціації китайських здобувачів художньо-педагогічних спеціальностей у проектній діяльності	
Лун Фен	98
Антропоцентричний базис політичної культури України і КНР	
Ляо Цайчжи, Ван Лі	101
Огляд сімейних факторів, що впливають на стан психічного здоров'я дітей у сільській місцевості Китаю	
Ляо Цайчжи, Гуй Цзюньцзяо	108
Дослідження стану психічного здоров'я випускників китайських коледжів	
Ляо Цайчжи, Ду Кещін	115
Огляд досліджень психічного здоров'я дітей у сільській місцевості Китаю за останні 15 років	
Ляо Цайчжи, Чжан Юй, Тан Юнфен	121
Кореляційне дослідження самотності та агресії серед китайських студентів коледжу	
Му Веньлун	130
Використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у викладанні музичних навчальних дисциплін у закладах вищої освіти КНР	

реформування фортепіанної підготовки вчителів музики є органічне поєднання новацій та найціннішого з досвіду світової педагогічної культури.

Список використаних джерел

1. 教育部 (1994). 中国教育编年史. 北京, 年. Т. I., S. 337.
2. 谢恒 (2019). 中国钢琴演奏家的培养问题 教育学杂志. V. 9. 第 1A 号. 第 230–238 页. DOI: 10.34670/AR.2019.44.1.049.
3. 胡安达干 (2007). 周广仁《钢琴教学艺术》. 北京, 652 页.
4. 石小曼 (2017). 高校钢琴教学过程中提高学生音乐表现力的建议[J]. 北方音乐, 年, 第 11 页.

ВИКОРИСТАННЯ ПЕКІНСЬКОЇ ОПЕРИ У ФОРМУВАННІ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ КИТАЙСЬКОЇ МОЛОДІ

Ван Янь

здобувачка вищої освіти третього (науково-освітнього) рівня
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті розкрито можливості використання Пекінської опери для формування музичної культури китайської молоді. Виокремлено основні проблеми її залучення до оволодіння цим мистецтвом та шляхи їх подолання. Проаналізовано політику КНР з формування музичної культури молоді засобами Пекінської опери.

Ключові слова: Пекінська опера, музична культура, молодь, КНР.

The article reveals the possibilities of applying the Beijing Opera to form the musical culture of the Chinese youth. The main problems of its involvement in mastering the art and the ways to overcome them are highlighted. The policy of the People's Republic of China on the formation of musical culture of young people by means of the Beijing Opera is analyzed.

Key words: Beijing Opera, musical culture, the youth, China.

Пекінська опера є унікальним культурним феноменом Китаю, що має майже двохсотрічну історію розвитку. 2010 року цей національний театр був включений до списку здобутків нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО [5; 8].

Як відомо, Пекінська опера об'єднує в собі співи, декламацію, танці, фрагменти драми, елементи акробатики та бойових мистецтв. Причому кожна її вистава має відповідати жорстким вимогам не тільки до відбору акторами прийомів акторської гри для зображення одного з фіксованих сценічних персонажів, але й до декоративного оформлення сцени та музичного супроводу.

Уточнимо, що персонажі Пекінської опери різняться за статтю, соціальним статусом, професією та характером. Її основними амплуа є такі: шен, дань, цзін, чоу, кожне з яких, у свою чергу, включає декілька близьких ролей. Від акторів

опери насамперед вимагається демонструвати високу виконавську майстерність сольного співу, який відрізняється напруженістю звучання і високим регістром для всіх ампуа, що забезпечує неповторне звучання голосів виконавців. Таке виконання зумовлено тим, що китайські традиційні інструменти не мають басових тембрів. Актори під час співу застосовують ще багато інших специфічних виконавських прийомів, які дозволяють краще розкрити індивідуальні можливості голосу виконавців.

Виконання Пекінської опери вимагає також від них фізичної підготовленості, необхідної для виконання складних трюків, володіння технікою речитативу, а також уміннями гри очима, руками, усім тілом, виконання визначених для персонажу «кроків», що допомагає краще розкрити його характер і взагалі створити на сцені позитивну емоційну атмосферу під час демонстрації вистави [1, с. 105–106].

Розкриттю образу кожного персонажу сприяє підбір для виконавців відповідних костюмів і гриму. Відзначимо, що колір, фасон, усі деталі театрального костюму має знаково-інформативний сенс, визначаючи соціальний статус та характер персонажу [1; 4]. При цьому театральний костюм для Пекінської опери виконує багато важливих функцій: 1) створення певного образу, виявлення й доповнення характерних якостей персонажу; 2) конкретизація місця зображених подій (вулиця, приміщення тощо); 3) забезпечення сприятливих передумов для виконання актором своєї ролі (наприклад, маніпулювання ним розкльощеними рукавами одягу допомагає візуально доповнити й більш емоційно розкрити створений образ) [4, с. 158].

Вистави пекінської опери передбачають також використання складного гриму, що максимально наближує розмальоване обличчя актора до маски. Цей грим теж має символічне значення, а тому накладається у відповідності до чітко визначених вимог. Вибір гримувальних фарб та технологія їх накладання на обличчя спрямовані на досягнення певного візуального ефекту, дозволяючи концентрувати увагу глядачів на обличчі актора, що сприяє кращому розумінню ними символічного значення обраного ампуа, а також характерні якості кожного персонажа.

Отже, можна підсумувати, що пекінська опера є унікальним феноменом, що існує тільки на теренах Китаю. Проте успішність відтворення й подальшого розвитку цього мистецтва вимагає, з одного боку, підготовки високопрофесійних й різнобічно розвинених акторів, а з іншого боку – забезпечення розуміння символічного сенсу всіх аспектів театрального дійства пересічними глядачами. Як встановлено в процесі проведення наукових розвідок, у забезпеченні цих двох визначених умов у сучасному Китаї існують суттєві проблеми.

Так, підготовка дітей як майбутніх акторів здійснюється в школах традиційної китайської опери, де їх навчають співати, декламувати, виконувати складні трюки, передавати характери обраних персонажів різними засобами виразності, а також залучають до оволодіння елементами бойових мистецтв. У більш старшому віці майбутні виконавці Пекінської опери можуть навчатися в

училищах національної опери і драми, інституті Китайської традиційної музичної драми, а також інших ЗВО відповідного профілю. Наприклад, акторів Пекінської опери готують інститути фізичної культури, де є відповідна спеціальність. Зокрема, під час проведення в Китаї останніх зимніх Олімпійських ігор під час перерв у спортивних змаганнях часто включали фрагменти Пекінської опери, яку в дещо оновленому форматі виконували студенти коледжу бойових мистецтв та виконавської майстерності Столичного інституту фізичної культури, де є відповідна спеціалізація. Уточнимо, що для забезпечення якісного виконання опери актори проводили репетиції з листопада минулого року [7].

Однак китайські фахівці констатують, що якість підготовки майбутніх акторів пекінської опери в закладах освіти в останні роки почала знижуватися. Однією з причин такої ситуації є значне збільшення контингенту здобувачів, що не супроводжувалося зростанням обсягу фінансування. Негативним наслідком такої ситуації є збільшення віку початківців в оволодінні майстерністю виконання Пекінської опери з 5–6 до 12–13 років [2, с. 19]. Проте ще Мей Ланьфан, відомий виконавець Пекінської опери першої половини ХХ ст., підкреслював, що справжнім майстром у цьому виді мистецтва може стати тільки та людина, яка оволодіє таким мистецтвом із раннього дитинства.

Несприятливою передумовою для підготовки майбутніх виконавців є також віддання переваги в освітньому процесі не індивідуальним, а груповим методам і формах навчання. Так, сьогодні навіть оволодіння роллю має груповий характер та передбачає, що здобувачі повторюють за викладачем текст та копіюють його музично-вербальні дії. Однак слід ураховувати, що виконавче мистецтво Пекінської опери є дуже складним, тому педагог може транслювати свої вміння учням тільки на основі дотримання всіх необхідних нюансів і деталей техніки виконання, а це можливо тільки в індивідуалізованому навчанні.

Слабкою ланкою в підготовці майбутніх акторів пекінської опери є також відсутність у багатьох закладах вищої освіти, які забезпечують підготовку фахівців для пекінської опери, одного основного профілю навчання. Наприклад, у театральному училищі при Китайському театральному інституті здійснюється підготовка артистів Пекінської опери, а також фахівців у царині сценічного костюму, театральних декорацій, сучасного естрадного танцю, зображувального мистецтва, кінематографу тощо. Проте така розпорошеність зусиль педагогів, різновекторність їхньої професійної діяльності не дає змогу викладацькому колективу сконцентрувати увагу на підвищенні якості підготовки виконавців для такого складного виду театральної діяльності, як Пекінська опера [3].

Слід також відзначити, що для економії коштів із програми підготовки майбутніх акторів Пекінської опери була вилучена низка навчальних дисциплін, які мають важливе значення для оволодіння ними професійною майстерністю.

Визначені вище фактори спричинили зниження рівня виконавської майстерності виконавців Пекінської опери, а як наслідок – зниження інтересу в пересічних членів суспільства до цього споконвічно китайського мистецтва [2,

с. 19]. Ще однією причиною падіння інтересу китайської молоді до Пекінської опери є зростання ролі в суспільстві європейської класичної й сучасної музики.

Ураховуючи вищевикладені недоліки в підготовці акторів для Пекінської опери та взагалі у формуванні музичної культури китайської молоді, у КНР на державному рівні було прийнято рішення про здійснення важливих кроків для покращення такої ситуації. Так, до числа обов'язкових навчальних предметів програми початкової й середньої школи Китаю було включено предмет «Пекінська опера», на заняттях з якого учні не тільки знайомляться з цим унікальним видом мистецтва, але й займаються виконавською діяльністю. Це дає змогу з раннього дитинства розвивати інтерес особистості до Пекінської опери, оволодівати відповідними вміннями та навичками в цій галузі.

У вищій школі Китаю сьогодні теж спостерігається тенденція до введення обов'язкового викладання музичних дисциплін майбутнім фахівцям усіх профілів, зокрема залучення студентської молоді до оволодіння мистецтвом Пекінської опери під час вивчення вибіркового дисциплін чи в позааудиторній роботі. Важливо відзначити, що уряд КНР для збереження цього виду національної культури поступово збільшує обсяг фінансування підготовки відповідних фахівців, спонукає викладачів до впровадження в освітній процес інноваційних методів і форм навчання. Крім того, за державні кошти функціонує низка театрів Пекінської опери, проводяться конкурси та фестивалі цзін-цзюй. Загалом проведені заходи сприяють зростанню інтересу китайської молоді до Пекінської опери, росту обізнаності дітей та молодих людей у цій галузі, оволодінню ними відповідними виконавськими вміннями та навичками, що забезпечує формування музичної культури особистості.

Список використаних джерел

1. Лі Мін. Оперне мистецтво Китаю та Європи в контексті взаємовідображень: дис. ... канд. мистецтвознавства. Харків, 2019. 250 с.
2. Лю Цзинь. Оперная культура современного Китая: проблема подготовки современных кадров: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Спб., 2010. 23 с.
3. Лю Цзинь. Традиционные и современные формы подготовки артистов Пекинской оперы. URL : <http://www.emissia.org/offline/2010/1424.htm>
4. Фу Шуай. Роль костюма и маски в пекинской опере. *Известия РГПД имени А. И. Герцена*. 2012. № 152. С. 157–163.
5. Ху Яньли. Китайская опера как нематериальное культурное наследие Китая. *Общество: философия, история, культура*. 2015. № 4. С. 25–29.
6. 京剧概述. URL: https://www.bjo.com.cn/approach_jingju.html.
7. 冰球比赛现场，这些京剧演员有什么来头？ URL: https://www.bjo.com.cn/approach_jingju.html.
8. 徐玲玲. 中国的三大国粹. *四川统一战线*. 2009. № 5. 第 35 页.